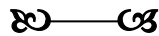

ความเหลื่อมล้ำเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตย*

INEQUALITY IS AN OBSTACLE TO THE DEVELOPMENT OF DEMOCRACY

ชำนาญ ทรงสิทธิกุล

Chamnan Songsittikul

วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวัธ จังหวัดนครราชสีมา

Phanomwan Technology College Nakhon Ratchasima Province

E-mail: songsittikul@hotmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อก้าวสู่สภาวะการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ที่มีปัญหาประดิษฐ์เข้ามาตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ที่เรียกว่าอยู่ในยุค AI (Artificial Intelligence) เช่นเดียวกับระยะเวลาของการพัฒนาประชาธิปไตยของกลุ่มประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในส่วนของประเทศไทยปัจจุบันยังมีการเรียกร้องหาความเป็นธรรมเพื่อก้าวสู่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์จากหลายๆ องค์กร ความเหลื่อมล้ำ (Inequality) เป็นปัญหาหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะอธิบายถึงความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ที่เป็นหัวใจสำคัญในการก้าวสู่การเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ มิติของความเหลื่อมล้ำเป็นตัวบ่งชี้ถึงความไม่เท่าเทียมกันซึ่งมาจากกลุ่มผู้มีอำนาจ รวมถึงภาครัฐที่เป็นบ่อเกิดของทุนนิยม ที่นำไปสู่การมีอำนาจต่อรองของกลุ่มอิทธิพล ภาคประชาสังคมที่อ่อนแอก็จะเสียโอกาสหมดอำนาจต่อรอง ซึ่งนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจปิดกั้นทางก้าวสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ; อุปสรรค; การพัฒนาประชาธิปไตย

Abstract

Today is the age of information technology development in order to advance to the scientific situation with artificial intelligence to meet the needs of human beings called in the age of AI (Artificial Intelligence). Era, as well as the period of democratic development of countries. In Thailand, there is still a claim for fairness to step towards complete democracy from many organizations. Inequality is one of the problems that hinders development.

*Received July 9, 2021; Revised August 24, 2021; Accepted August 24, 2021

This academic article aims at explaining the inequality that hinders development. The dimension of inequality is an indicator of the inequality that comes from the groups of power, including the government that is source of capitalism which leads to the bargaining power of civil society groups. Weak societies will lose the opportunity to lose their bargaining power which leads to economic inequality that blocks the path to perfect democratic development.

Keywords: inequality; obstacle; Democracy development

บทนำ

การเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ 89 ปี ที่ผ่านมา จนประเทศไทยได้ประกาศตนเองว่าเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายใต้รัฐธรรมนูญตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา หลังจากที่ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความหวังที่ต้องการความเท่าเทียมกันของประชาชนเพื่อเป็นประชาธิปไตยที่เต็มใบนั้น กลับไม่ได้รับการพัฒนาเท่าใดนัก มีแต่ความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่การรัฐประหาร การใช้กำลังเข้ายึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายครั้งที่ผ่านมา ตัวอย่าง (บันทึก 6 ตุลาคม 2519) ประชาธิปไตยของไทยกลับล้มเหลวในสายตานานา ประเทศ ความเหลื่อมล้ำ (inequality) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างความแตกแยกของสังคม ยิ่งเห็นเด่นชัดมากขึ้นในช่วงนี้ สถานการณ์ Covid-19 นำไปสู่การประท้วง การเดินขบวน เพื่อเรียกร้องทางการเมือง สำหรับในบทความวิชาการนี้ผู้เขียนมีความประสงค์ที่จะแสดงถึงมิติของความเหลื่อมล้ำที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (democracy) เป็นการปกครองระบอบหนึ่งที่หลายๆ ประเทศใช้ระบอบการปกครองแบบนี้ ซึ่งเป็นการบริหารอำนาจรัฐ โดยเสียงข้างมากที่มาจากพลเมืองซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่าพลเมืองทุกคนในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ และกำหนดให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเจตนาของตนเท่าเทียมกัน ในความเป็นจริงสิ่งที่เกิดขึ้นในระบอบประชาธิปไตยไทยประชาชนไม่ได้ใช้อำนาจอย่างแท้จริง

ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาหนึ่งที่สังคมทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน เพราะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ ประเวศ วะสี (2562) กล่าวไว้ในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21 ประจำปี 2562 เรื่อง โครงสร้างอำนาจรัฐสู่

สังคมสมานภาพว่า ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาใหญ่ที่โลกกำลังเผชิญ ความพยายามในการพัฒนาเศรษฐกิจ และประชาธิปไตยที่กำลังดำเนินกันเป็นลำดับขั้นตอนนั้น กำลังเข้าไปอยู่ในกับดักของความเหลื่อมล้ำ ปัจจุบันได้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นอย่างมากมายมหาศาล ทั้งในประเทศเดียวกันและระหว่างประเทศ จนกระทั่งเรียกกันว่าเป็นปรากฏการณ์ 99 : 1 นั้นหมายความว่า การพัฒนาเป็นประโยชน์ต่อคน 1 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ส่วนอีก 99 เปอร์เซ็นต์ยังไม่ได้ประโยชน์ ความเหลื่อมล้ำที่มากเกินไปทำให้เสียสมดุล อะไรก็ตามที่เสียสมดุลย่อมเกิดความปั่นป่วน วุ่นวาย รุนแรง ไม่ยั่งยืน ความเหลื่อมล้ำที่มากเกินไปจะมีผลกระทบทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม การเมือง หรือเรียกว่า ทั่วทุกมิติ รวมถึงคุณภาพของประชาธิปไตย ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่ยากต่อการเข้าใจและแก้ไข เพราะเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน มีผู้เปรียบเปรยว่าคนไทยเหมือนไก่อยู่ใน “เชง” ที่จิกตีกันรำไป ทั้งๆ ที่จะถูกนำไปเชือดหมดทุกตัว “เชง” เป็นโครงสร้างที่แน่นหนาที่กักขังคนไทยไว้ให้กระทบกระทั่งและจิกตีกันรำไป แต่ออกจาก “เชง” ไม่ได้ “เชง” หรือโครงสร้างแห่งความไม่เป็นธรรมมีความแข็งแกร่งมาก ทำให้เมื่อใช้แรงกระแทกอย่างไร ก็ออกไปไม่ได้ มีความพยายามที่จะทำลายโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรม เช่น การลุกฮือต่อต้านจักรพรรดิในประเทศจีน การปฏิวัติในยุโรป อเมริกาใต้และอื่นๆ ที่อ้างว่า เป็นเสรีภาพ เสมอภาพ ภราดรภาพ ประชาธิปไตย หรืออื่นๆ ที่เป็นความดีงาม ในที่สุดเราก็มารู้จักความเหลื่อมล้ำที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การเข้าใจปัญหาเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน ต้องใช้ปัญญาอย่างลึกและรอบด้านให้รู้เห็นตามความเป็นจริง อารมณ์โกรธเกลียดจะเข้ามากำหนดการรู้เห็น ทำให้ไม่รู้ไม่เห็นตามความเป็นจริง ไม่เอื้ออำนวยต่อการคลี่คลายโครงสร้างที่กักขังเราไว้ในความไม่เป็นธรรม อุปสรรคใหญ่อย่างหนึ่งคือ วิธีคิดในสังคมไทย ที่คิดว่าดีชั่วเป็นเรื่องกรรมส่วนบุคคลขาดความคิดเชิงระบบและโครงสร้าง ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลและองค์กรอย่างสำคัญ เมื่อขาดความคิดเชิงระบบและโครงสร้าง ก็ไม่เห็นปัญหาและการแก้ไขเชิงระบบและโครงสร้าง ทำให้ออกจากโครงสร้างอันไม่เป็นธรรมไม่ได้ การคิดเชิงกรรมส่วนบุคคลทำให้คิดรังเกียจคนจน ว่าเป็นคนไม่ดี ทำให้ซ้ำเติมความเหลื่อมล้ำเข้าไปอีก

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้ทราบถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในมิติทางอำนาจรัฐ มิติด้านสังคม และมิติด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นอุปสรรคหลักๆ ในการสร้างประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ โดยผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านมีความเข้าใจตรงกันในรอบของความเหลื่อมล้ำทั้ง 3 มิติ ที่เป็นสาเหตุของการพัฒนาประชาธิปไตย โดยมิติอำนาจรัฐ ในความหมายของบทความนี้ หมายถึง การใช้กฎหมาย การจัดสรรทรัพยากร และการตัดสินใจทางนโยบายในบริบทของสังคมนั้นๆ มิติด้านสังคม หมายถึง การที่สังคมแบ่งแยกความไม่เท่าเทียมกันของคนจน คนรวยว่า เป็นเรื่องของกรรมส่วนบุคคล ทำให้คนจนต้องถูกประณามว่าเป็นคนไม่ดี จนต้องแยกออกไปอยู่นอกระบบ

ของสังคม กลุ่มคนรวยก็จะเปรียบเสมือนคนที่มีบุญวาสนา มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังนั้น คนรวย หรือกลุ่มคนที่มีอำนาจก็จะได้เปรียบ ส่วนกลุ่มคนจนก็จะยิ่งจนลง และไม่ได้มีโอกาสจากทางภาครัฐเท่าเทียมกัน และมิติด้านเศรษฐกิจ หมายถึง กลุ่มคนที่มีเงิน สามารถสร้างอำนาจเหนือกลุ่มงานของภาครัฐ มีอำนาจต่อรอง การตัดสินใจ ในระบบเศรษฐกิจ ส่วนกลุ่มคนที่ยากจน ก็ต้องปฏิบัติตามอำนาจรัฐที่ถูกกลุ่มที่มีอำนาจควบคุม จึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจขึ้น คนรวยก็ยิ่งรวยมากขึ้น คนจนก็ยิ่งจนลง หรือเรียกว่า รวยกระจุกจนกระจาย จากที่กล่าวมาถึง 3 มิติหลักๆ ที่สำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงขอกล่าวในรายละเอียดเป็นรายข้อดังนี้

มิติอำนาจรัฐ

โครงสร้างอำนาจรัฐถ้ามองให้ลึกลงไปรายละเอียดนั้นจะกว้างขวางใหญ่โตมาก และครอบคลุมทุกตารางนิ้วของแผ่นดิน จึงมีความสำคัญยิ่งต่อความเป็นธรรมหรือความไม่เป็นธรรมในสังคมเพราะเป็นอำนาจที่

1. บังคับใช้กฎหมาย
2. จัดสรรทรัพยากร
3. ตัดสินใจทางนโยบาย

แต่โบราณอำนาจรัฐที่ใดๆ ก็เป็นอำนาจที่บังคับราษฎร เพื่อเกณฑ์แรงงาน เก็บภาษีและเกณฑ์คนไปรบ เมื่อใดที่ใช้อำนาจเกินเลยราษฎรก็เดือดร้อน ไร้สาระสาย หรือถึงเป็นกบฏ แต่ถ้าใช้อำนาจอย่างเป็นธรรม ราษฎรก็มีความสุข การเดินลงไปสู่ประชาธิปไตยก็คงเป็นเพราะความรู้สึกว่าการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจไม่เป็นธรรม

โครงสร้างอำนาจรัฐไทย เป็นอำนาจรวมศูนย์มาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา สัมพันธภาพระหว่างเจ้าขุนมูลนายกับราษฎรที่เป็นบ่าวไพร่ เป็นความเหลื่อมล้ำซึ่งเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นเชิงวรรณะ ในสมัย ร.5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการจัดระบบการปกครองที่รวมศูนย์อำนาจอย่างเข้มแข็ง เพื่อป้องกันมหาอำนาจยุโรปมาเลาะเล็มกินเขตแดนประเทศไทยกับเพื่อการพัฒนาสมัยใหม่อย่างรวดเร็ว แต่ในสังคมปัจจุบันซึ่งกลายเป็นสังคมซับซ้อน และมีปัญหายากที่จะแก้ไขด้วยอำนาจรัฐรวมศูนย์ ปัญหาต่างๆ จึงสะสมมากขึ้นจนเกิดสภาวะวิกฤติ เช่น ปัญหาความยากจน การคอร์รัปชันและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เป็นธรรมและยั่งยืน ความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มมากขึ้น ความขัดแย้งทางการเมือง การพัฒนาประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ ทำให้เกิดสภาพความไม่ลงตัวของบ้านเมือง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าปัญหาความมั่นคงที่รัฐไทยเผชิญในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากสมัยเดิมแล้ว และอำนาจรัฐรวมศูนย์ ไม่มีสมรรถนะในการเผชิญกับปัญหาความมั่นคงสมัยใหม่

การบังคับใช้กฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้ตามเจตนารมณ์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กฎหมายต้องการ เพราะกฎหมายทั้งหลายที่ออกมานั้นมาจากความเห็นร่วมของประชาชนจนเกิดการยอมรับและตราเป็นกฎหมาย จึงเปรียบเสมือนการบังคับให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ประชาชนต้องการ

ปัจจุบันในทุกสังคมด้านกฎหมาย คือ การฝ่าฝืนกฎหมายหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งสาเหตุต่างกัน หลักๆ ที่พบบ่อย คือ การทำตามกฎหมายก่อให้เกิดความยุ่งยากหรือทำให้เกิดค่าใช้จ่ายสูงมักเกิดกับองค์กรธุรกิจ อีกประการ คือ การหาผลประโยชน์จากการฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ หรือกลุ่มอิทธิพลต่างๆ ที่หาผลประโยชน์จากการกระทำความผิดกฎหมาย ดังนั้นองค์กรเหล่านี้จะมีศักยภาพทางการเงิน กำลังคน เครื่องมือสื่อสารและเครือข่ายพันธมิตร

การจัดสรรทรัพยากร ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรควรเริ่มคำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียฝ่ายต่างๆ โดยยึดหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมของสิทธิพลเมืองสิทธิในการประกอบธุรกิจ และสิทธิของชุมชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ การที่จะบอกว่าใครควรเป็นเจ้าของทรัพยากรต่างๆ ไม่สำคัญเท่ากับใครบ้างควรมีสิทธิ “ใช้” ทรัพยากรเหล่านั้น และเราจะมี “วิธีบริหารจัดการ” ทรัพยากรนั้นอย่างไรให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม

การตัดสินใจนโยบาย (Policy decision-making) เกี่ยวข้องกับการกระทำของข้าราชการหรือองค์กรที่มีอำนาจในการให้ความเห็นชอบ (adopt) ดัดแปลง (modify) หรือปฏิเสธ (reject) ทางเลือกนโยบายที่นำเสนอเพื่อการพิจารณา กระบวนการดังกล่าวส่วนใหญ่จะกระทำโดยฝ่ายนิติบัญญัติในรูปของการประกาศใช้เป็นกฎหมายหรือกระทำฝ่ายบริหารในรูปของมติคณะรัฐมนตรี ความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจนโยบาย ซึ่งมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อเนื้อหาของนโยบาย และการตัดสินใจในงานกิจวัตร (routine decisions) ซึ่งเป็นการตัดสินใจประจำวันเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ ลักษณะสำคัญของการตัดสินใจนโยบาย คือ การตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการพิจารณาเลือกทางเลือกนโยบายที่ได้ผ่านกระบวนการกำหนดนโยบายมาแล้ว

สรุป การบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายต้องการ เป็นเหตุให้การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เสียเงิน จึงเกิดกระบวนการหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิดกฎหมาย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำการบังคับใช้กฎหมาย องค์กรหรือประชาชนที่มีศักยภาพทางการเงิน ก็จะหาช่องทางเพื่อการทำความผิดกฎหมาย ในขณะที่การจัดสรรทรัพยากรไม่ได้คำนึงถึงผู้มีสิทธิหรือผู้ที่ควรจะได้รับสิทธิอันพึงจะได้กลับเป็นคนที่ไม่ควรได้กลับได้สิทธิ จึงเกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นที่มีให้เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

และผลจากการตัดสินใจในขั้นตอนที่ลงสู่การปฏิบัติของนโยบาย หัวใจสำคัญอยู่ที่ตัวข้าราชการหรือหน่วยงานที่มีอำนาจ ที่สามารถชี้เป็นชี้ตายในนโยบายนั้นๆ เมื่อนำลงสู่การปฏิบัติ ประชาชนเท่านั้นที่จะเป็นตัวชี้วัดได้ว่าความเหลื่อมล้ำนั้นเกิดจากอะไร ได้ประโยชน์หรือไม่

มิติด้านสังคม

จากโครงสร้างอำนาจรัฐที่พูดถึง การบังคับใช้กฎหมาย การจัดสรรทรัพยากรและการตัดสินใจทางนโยบาย ส่งผลถึงโครงสร้างทางสังคม ซึ่งสังคมไทยเป็นโครงสร้างทางตั้ง (Vertical society) คือ สัมพันธภาพเชิงอำนาจ จากบนลงล่างที่เรียกว่า ท็อปดาวน์ (Top-down) เราจะเห็นสัมพันธภาพเชิงท็อปดาวน์ทุกหนทุกแห่งในสังคม เช่น ระหว่างพ่อแม่กับลูก ครูกับนักเรียน นายกับลูกน้อง ข้าราชการกับราษฎร พระสงฆ์กับแม่ชีหรือแม่แต่ระหว่างแพทย์กับคนไข้

สังคมทางตั้งเป็นสังคมอ่อนแอ เพราะขาดการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำด้วยความเสมอภาคและภราดรภาพ เนื่องจากเป็นสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ สัมพันธภาพทางตั้งทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาก เช่น การฉ้อโกง เหยี่ยงงาน ซ่อนข้อมูล นินทาว่าร้าย ขาดความเชื่อถือไว้วางใจกัน สังคมทางตั้งมีการเรียนรู้น้อย เพราะคนมีอำนาจก็ใช้อำนาจโดยไม่เรียนรู้ คนไม่มีอำนาจก็ต้องทำตามคำสั่ง ไม่มีโอกาสคิดเองและเรียนรู้ สังคมทางตั้งจึงมีคุณภาพและสมรรถนะต่ำ เป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคม และปัจจัยของความเหลื่อมล้ำในข้ออื่นๆ มิติด้านสังคมที่เห็นกันอย่างชัดเจน ยกตัวอย่าง ประชาชนที่เป็นเกษตรกร ที่ต้องรับผลในเรื่องของการกำหนดราคาผลผลิตของตนเอง จะเห็นว่าเกษตรกรผู้ผลิตพืชผลต่างๆ ข้าว อ้อย ยางพารา มันสำปะหลัง ทุกปี หรือทุกฤดูการจะต้องมีปัญหาเรื่อง การขายสินค้าในราคาถูก เพราะโดนกดราคาจากผู้รับซื้อ ซึ่งไม่ได้เป็นผู้ผลิต แต่มีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าเหล่านั้นได้ ซึ่งความเหลื่อมล้ำนี้ยากที่จะแก้ไข เพราะอำนาจการตัดสินใจภาครัฐไม่ได้กระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่เกษตรกรโดยตรงและสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับประชาชนในฐานะรากเพื่อให้มีอำนาจต่อรอง ในด้านการกำหนดราคาสินค้า ในสังคมไทยทางด้านการเกษตร ความเดือดร้อนที่กำลังจะมาถึงในเรื่อง พ.ร.บ.เมล็ดพันธุ์ข้าว ที่จะสร้างความเดือดร้อนแก่สังคมเกษตรกรมากน้อยอย่างไรนั้น ต้องดูผลการบังคับใช้กันต่อไป

สรุป มิตินทางด้านสังคมที่อ่อนแอจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่มีความรู้และได้รับโอกาสจึงทำให้สังคมเกิดความไม่เท่าเทียมกันในทุกด้าน ดังนั้นสังคมฐานรากที่อ่อนแอจะต้องได้รับความรู้ และรวมตัวกันสังคมฐานรากให้เข้มแข็งเพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มที่ชอบใช้อำนาจที่เหนือกว่า มาฉีกรอนสิทธิของกลุ่มคนที่อ่อนแอกว่า

มิติด้านเศรษฐกิจ

สังคมทางดิ่งเป็นสังคมที่อ่อนแอขาดการเรียนรู้ ทำตามคำสั่ง ไม่มีโอกาสคิดเอง มีคุณภาพและสมรรถนะต่ำเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ส่งผลถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ในครั้งโบราณมี 3 อาชีพ เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และรับราชการ การเป็นเจ้าของมูลนายหรือข้าราชการคงมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าอาชีพอื่น ดังคำพูดที่ว่า “10 พ่อค้าไม่เท่า 1 พระยาเลิ่ยง” ต่อมาภาคธุรกิจเติบโตขึ้น ในระบบทุนนิยมที่มีองค์กรทุนขนาดใหญ่ เป็นสถาบันชนิดใหม่ในสังคมที่มีอำนาจมาก อำนาจบางอย่างก็มีมากกว่ารัฐและข้ามรัฐ นักธุรกิจที่ร่ำรวยยังมีศักดิ์ศรีหรือสถานภาพทางสังคมสูงขึ้นด้วย ดังที่แต่ก่อน “เจ๊ก” ดูเหมือนวรรณะที่ต่ำต้อย แต่ต่อมา “เจ๊กที่ร่ำรวย” สามารถไปแต่งงานกับเจ้าได้ ทุนขนาดใหญ่ยังมีอิทธิพลต่อระบบราชการและระบบการเมือง มีผลทางลบต่อธรรมาภิบาลของระบบราชการ และคุณภาพของประชาธิปไตย นอกจากนั้นธรรมชาติของทุนจะมีรายได้ (Capital income) หรือผลกำไรสูงกว่ารายได้จากการทำงาน เป็นปัจจัยให้ความเหลื่อมล้ำเพิ่มมากขึ้นอย่างสุดๆ ถ้าไม่มีมาตรการควบคุม เรื่องการถือครองทรัพย์สินที่ไม่เป็นธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมเป็นปัจจัยที่ใหญ่มากแห่งความเหลื่อมล้ำ และเป็นที่ทำลายอำนาจรัฐอย่างยิ่งว่าอำนาจรัฐจะสามารถทำให้เกิดโครงสร้างเศรษฐกิจที่เป็นธรรมได้หรือไม่ หรือตกอยู่ในอำนาจทุนขนาดใหญ่ เป็นเครื่องมือให้ความไม่เป็นธรรมกว้างขวางใหญ่โตขยายตัวและเหนียวแน่น

ความเหลื่อมล้ำ (inequality)

หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันปรากฏในทุกๆ เรื่อง ในทุกๆ พื้นที่ ในทุกๆ ภาคส่วน และในทุกๆ เวลา ดังนั้นจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจจะขจัดให้หมดสิ้นไปได้ แต่สิ่งที่พอจะกระทำได้ ก็คือ การลดความเข้มข้นของความเหลื่อมล้ำให้น้อยลงไป ก็ควรที่จะต้องแยกแยะความเหลื่อมล้ำให้ชัดเจนเสียก่อน “ความเหลื่อมล้ำ” ในภาพรวมๆ มีทั้ง “ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง” (political inequality) “ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ” (economic inequality) และความเหลื่อมล้ำทางสังคม” (social inequality) ความเหลื่อมล้ำในสังคมจะเป็นผลเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางการเมือง และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือ ทั้งสองอย่าง “ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง” หมายถึง สถานภาพในทางการเมือง การปกครอง มีทั้ง “ผู้มีอำนาจในการปกครอง” และ “ผู้อยู่ภายใต้อำนาจการปกครองโดยหลักการสถานภาพความเหลื่อมล้ำดังกล่าวทั้งหมด หากประเทศอยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งราษฎรปกครองตนเอง และมีรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ economic inequality ปรากฏความไม่เท่าเทียมกัน 3 ด้าน คือ

1. ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้และทรัพย์สิน
2. ความไม่เท่าเทียมกันในการบริโภค
3. ความไม่เท่าเทียมกันในการตัดสินใจ ทำการผลิตและการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มอันเกิดจากการผลิต

“ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ” ดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ในเศรษฐกิจระบบทุนนิยมหรือแบบตลาดเสรี ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและมีอำนาจเต็มในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ การจัด “ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ” ภายใต้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมไม่สามารถกระทำได้ หากสามารถลดความเข้มข้นลงได้บ้างจากนโยบายและมาตรการทางภาษีอากรที่มีอัตราก้าวหน้า ในขณะที่รัฐกำหนดขอบเขตการทำงานของกลไกตลาดที่ชัดเจนและเหมาะสม “ความเหลื่อมล้ำทางสังคม” (social inequality) นั้นเกิดจาก “ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง” และ “ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ”

ตามที่กล่าวมาในประเด็นของมิติทั้ง 3 ยังมีอีกมิติหนึ่งของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ที่ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล (2562) ได้พิจารณาผ่านออกมาเป็นบทความ เรื่อง “ประชาธิปไตยเพศภาวะ : การเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศในทางการเมืองในประเทศไทย” ได้แสดงให้เห็นถึงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระดับชาติเมื่อ 24 มีนาคม 2562 และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ว่าทำให้ประเทศไทยมีการยกระดับในเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในทางการเมืองมากขึ้นเพียงใด ตลอดจนได้ศึกษาทัศนคติของประชาชนชาวไทยต่อการยอมรับให้ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองมากขึ้นเพียงใด โดยใช้กรอบแนวคิดตามหลักประชาธิปไตยเพศภาวะ (Gender Democracy) จากข้อมูลที่น่าสนใจในบทความชี้ให้เห็นภาพทัศนคติและมุมมองที่มีต่อบทบาทผู้หญิงในทางการเมืองได้เป็นอย่างดี หากศึกษาข้อมูลในเชิงเปรียบเทียบระหว่างสัดส่วนของผู้หญิงที่อยู่ในตำแหน่งทางการเมืองระดับโลกและประเทศไทยแล้ว จะพบว่าเป็นสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเกิดจากวัฒนธรรมค่านิยมชายเป็นใหญ่การไม่ยอมรับให้ผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมือง การเป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการและการมีส่วนร่วมของผู้หญิงและผู้ชายในสาธารณะที่สังคมเปิดโอกาสให้โดยเฉพาะในทางการเมืองที่พรรคการเมืองต้องพิจารณาส่งผู้สมัครหญิงให้มากขึ้น จากข้อมูลในภาพรวมของมิติต่างๆ ที่ผู้เขียนได้กล่าวในเบื้องต้น ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติดังนั้นประเทศไทยขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากเป็นอันดับต้นๆ ซึ่งจะเป็นปัญหาของการพัฒนาประชาธิปไตย ในมิติอำนาจรัฐ จะเห็นว่าโครงสร้างอำนาจรัฐเป็นโครงสร้างของระบบราชการที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีต คือ ระบบการรวมศูนย์อำนาจ นั้นหมายความว่า

การสั่งการต่างๆ อยู่ในส่วนกลาง หรือเรียกว่า การรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางนั่นเอง ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าปัจจุบันในระบบราชการจะพยายามใช้นโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นส่วนท้องถิ่นหรือส่วนท้องที่ เพื่อให้มีการจัดการกันเอง แต่ในความเป็นจริงที่ปฏิบัติ การตัดสินใจต่างๆ ก็ยังอยู่ในอำนาจของส่วนกลางอยู่ นั่นเอง จากมิติของอำนาจรัฐ ส่วนสำคัญที่สร้างความเหลื่อมล้ำให้เกิดขึ้นคงหนีไม่พ้นในด้านการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม แต่ก็ยังมีกลุ่มประชาชนที่อาศัยช่องว่างของกฎหมายหาประโยชน์ส่วนตน ในขณะที่ประชาชนส่วนมากก็พยายามปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ก็ต้องเสียเวลาและเงิน ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายไม่เสมอภาคต่อกลุ่มประชาชน กลุ่มคนที่มีอำนาจก็ใช้เป็นช่องทางต่อรองกับเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย เพื่อไม่ปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ในทางกลับกันคนที่ไม่มีความอำนาจต่อรอง คือ กลุ่มคนที่ยากจนและไม่สามารถต่อรองกับเจ้าหน้าที่ได้ก็จะปฏิบัติตามกฎหมาย แต่เสียเวลาและเสียเงินซึ่งจะมีให้เห็นในเกือบทุกองค์กรของภาครัฐ มิติด้านการจัดสรรทรัพยากร ในสังคมทั่วไปทุกองค์กรที่มีหน้าที่ที่ต้องจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้กับประชาชนด้วยความเสมอภาค ในการจัดสรรทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ด้วยการปฏิรูปการถือครองที่ดิน ทำให้ประชาชนมีโอกาสได้ที่ดินทำกิน ซึ่งสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ เป็นการสร้างทางเลือกให้แก่การดำรงชีวิตแทนที่จะต้องย้ายเข้าไปทำงานในเขตเมืองอย่างเดียว ซึ่งในความเป็นจริงในเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรดินป่าไม้มันยังเกิดความเหลื่อมล้ำคนที่มีอำนาจก็ยังสามารถเข้าไปครอบครองที่ดิน นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากรน้ำ อาจทำได้โดยการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการสู่ท้องถิ่น ไม่ใช่รวมศูนย์การจัดการผ่านนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ

ก่อนปี 2475 ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (absolute monarchy) เป็นระบบการปกครองที่มีกษัตริย์เป็นผู้ปกครองและมีสิทธิ์ขาดในการบริหารประเทศ ในระบอบการปกครอง กษัตริย์ก็คือ กฎหมาย กล่าวได้ว่า ที่มาของกฎหมายทั้งหลายอยู่ที่กษัตริย์ คำสั่ง ความต้องการต่างๆ ล้วนเป็นกฎหมายทั้งสิ้น กษัตริย์มีอำนาจในการปกครองแผ่นดิน และพลเมืองโดยอิสระ ไม่มีองค์กรตามกฎหมายใดจะห้ามปรามได้ แม้องค์กรทางศาสนาอาจทัดทาน กษัตริย์จากการกระทำบางอย่างได้ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น ไม่มีรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดๆ ที่จะอยู่เหนือคำชี้ขาดของรัฐบาลปิตัย ตามทฤษฎีพลเมืองนั้น ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มอบความไว้วางใจทั้งหมดให้กับพระเจ้าแผ่นดิน

นับตั้งแต่ ปี 2475 นับจากการปฏิวัติสยาม เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 มี

ผลให้อาณาจักรสยามเปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นการปกครองระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ และระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ตามลำดับ จากวันนั้นที่มีการเปลี่ยนระบอบการปกครอง จนถึงปัจจุบันประเทศไทย ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย เป็นระยะเวลาถึง 88 ปี ของการปกครองรูปแบบระบอบประชาธิปไตย ที่มีรัฐธรรมนูญมากถึง 20 ฉบับ ประชาธิปไตยที่มีการเรียกร้องโดยประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในประเทศ ยังไม่บรรลุถึงความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ปัจจุบันยังมีการเรียกร้องของกลุ่มบุคคลต่างๆ ถ้ามถึงการเป็นประชาธิปไตยแท้จริง นอกจากนี้ในระบอบการเมืองของไทยที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ครั้งที่ 28 เมื่อ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 ที่ผ่านมา จนผ่านกระบวนการต่างๆ ของการเลือกตั้ง ผ่านกระบวนการสรรหานายกรัฐมนตรี มีทั้งฝ่ายค้าน และฝ่ายรัฐบาล จนในที่สุด ก็มีรัฐบาลตามที่เรียกร้องกันมาให้มีการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย โดยการนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และมี นายชวน หลีกภัย เป็นประธานรัฐสภา แต่ถึงอย่างไรก็ตามเสียงเรียกร้องจากผู้มีส่วนร่วมหรือนักการเมืองเอง ทั้งฝ่ายรัฐบาล หรือฝ่ายค้าน ก็ยังมีให้เห็นถึงการเรียกร้องในเรื่องของการเป็นประชาธิปไตย นั้นแสดงให้เห็นว่า ตลอดระยะเวลา 88 ปี ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้นไม่มี ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์เลย แม้แต่ผู้บริหารประเทศที่ได้รับโอกาสจากประชาชนให้เข้าไปเป็นตัวแทนในการบริหารบ้านเมือง ยังไม่ยอมรับการเป็นประชาธิปไตยของไทย

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัจจัยของสาเหตุหรืออุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในมุมมองในมิติด้านอำนาจรัฐ มิติด้านสังคม และมิติด้านเศรษฐกิจ แล้ว สามารถสรุปได้ว่าความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยหรือแม้แต่ในต่างประเทศจะเป็น ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประเทศให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ ตรงที่เมื่อใด สังคมในฐานะรากยังไม่มีสิทธิและเสรีภาพในการเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันในทุกๆ มิติ ตรงที่ใด ที่สังคมระบบราชการยังใช้อำนาจในการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติต่อประชาชนเหมือน ไม่ใช่ผู้ให้บริการ ประชาชนที่เป็นเจ้าของประเทศยังไม่ได้รับสิทธิอันพึงจะได้จากภาครัฐ ประชาชนยังถูกเจ้าหน้าที่รัฐบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรมก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ในสิทธิอันพึงปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ประชาชนยังไม่สามารถที่จะ กำหนดมูลค่าของผลผลิตที่ตนเองพึงจะได้จากการดำเนินกิจกรรมที่ตนเองต้องการ กลับให้ผู้ซื้อผลผลิตเป็นผู้กำหนดราคาเสียเองทำให้สิทธิอันพึงจะได้ ถูกบีบบังคับทางด้านจิตใจการเป็นมนุษย์ทางอ้อมทำให้เกิดความทุกข์ ที่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม เป็นผลให้ฐานรากของ ประชาชนที่ต้องถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่ได้โอกาส อยู่ในวังวนของความยากจนตลอด ระยะเวลาที่ผ่านมา ถึงเวลาแล้วหรือยังที่สังคมไทย สังคมการเป็นมนุษย์ สังคมที่ไม่มีความเท่าเทียมกัน สังคมที่เอารัดเอาเปรียบในทุกมิติจะถูกกำจัดโดยผู้บริหารประเทศที่มองถึง

สังคมความเหลื่อมล้ำเป็นสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อความสมบูรณ์เต็มใบของสิทธิเท่าเทียมกันของมนุษย์ในสังคมที่พึงมี

สรุป

มิตินานาจารรัฐ การบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายต้องการ เป็นเหตุให้การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เสียเงิน จึงเกิดกระบวนการหาผลประโยชน์จากการกระทำผิดกฎหมาย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำการบังคับใช้กฎหมาย องค์กรหรือประชาชนที่มีศักยภาพทางการเงิน ก็จะหาช่องทางเพื่อการทำผิดกฎหมาย ในขณะที่การจัดสรรทรัพยากรไม่ได้คำนึงถึงผู้มีสิทธิหรือผู้ที่ควรจะได้รับสิทธิอื่นพึงจะได้ กลับเป็นคนที่ไม่ควรได้กลับได้สิทธิ จึงเกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นที่มีให้เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน และผลจากการตัดสินใจในขั้นตอนที่ลงสู่การปฏิบัติของนโยบาย หัวใจสำคัญอยู่ที่ตัวข้าราชการหรือหน่วยงานที่มีอำนาจ ที่สามารถชี้เป็นชี้ตายในนโยบายนั้นๆ เมื่อนำลงสู่การปฏิบัติ ประชาชนเท่านั้นที่จะเป็นตัวชี้วัดได้ว่าความเหลื่อมล้ำนั้นเกิดจากอะไร ได้ประโยชน์หรือไม่

มิติด้านสังคม มิตินานาจารสังคมที่อ่อนแอจะถูกเอาเปรียบจากผู้ที่มีความรู้ และได้รับโอกาสจึงทำให้สังคมเกิดความไม่เท่าเทียมกันในทุกด้าน เช่น สิทธิที่พึงได้ในสังคม สิทธิกลับตกอยู่กับญาติพี่น้องของบุคคลที่มีอำนาจในการแบ่งปันตามสิทธิ ประชาชนซึ่งเป็นฐานรากกลับไม่ได้สิทธินั้น จึงเกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม สร้างการแบ่งแยกความคิดเห็น ที่เรียกว่า ความเหลื่อมล้ำในสังคมดังนั้นสังคมฐานรากที่อ่อนแอจะต้องได้รับความรู้ และรวมตัวกันสังคมฐานรากให้เข้มแข็งเพื่อป้องกันการเอาเปรียบจากกลุ่มที่ชอบใช้อำนาจที่เหนือกว่า มาลิดรอนสิทธิของกลุ่มคนที่อ่อนแอกว่า

มิติด้านเศรษฐกิจ สังคมทางดิ่งเป็นสังคมที่อ่อนแอ ไม่มีโอกาสคิดเอง จึงทำให้เกิดคุณภาพต่ำ ซึ่งทำให้ส่งผลถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ คนที่เป็นเจ้าขุนมูลนายมีธุรกิจใหญ่โตในระบบทุนนิยมองค์กรขนาดใหญ่ บางครั้งมีอำนาจมากกว่าภาครัฐเสียอีก จึงเกิดอิทธิพลอำนาจต่อระบบราชการได้ง่ายขึ้น เกิดโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม เกิดความเหลื่อมล้ำขนาดใหญ่ ดังนั้นอำนาจต่อรองทางด้านเศรษฐกิจจึงตกอยู่กลุ่มผู้ที่มีอำนาจ ส่วนประชาชนที่ไม่มีอำนาจต่อรอง ก็จะโดนเอาเปรียบอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่าง เช่น ขวานาขายข้าวให้กับโรงสี ช่วงนี้ขวานากำลังเก็บผลผลิต จะพบว่าราคาข้าวที่ขวานาขายนั้นอาจจะไม่พอกับการลงของขวานา

ข้อเสนอแนะ คือ 1. ปรับทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ จะทำให้มนุษย์เข้าใจความเป็นมนุษย์มากขึ้น 2. ภาครัฐต้องทำให้สิทธิพื้นฐานเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเรียกร้อง 3. ภาครัฐต้องให้ความสำคัญรากเหง้าของปัญหา 4. มิตินานาจารรัฐต้องสร้างความเท่าเทียมกัน

ในการให้บริการแก่ผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริง คือ ประชาชน 5. มิติด้านสังคม ฐานรากที่อ่อนแอจะต้องได้รับความรู้ และรวมตัวกันเพื่อสร้างสังคมฐานรากให้เข้มแข็งเพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มที่ขบใช้อำนาจที่เหนือกว่า มาลีตรอนสิทธิ์ของกลุ่มคนที่อ่อนแอกว่า 6. มิติด้านเศรษฐกิจ ภาครัฐเมื่อกำหนดนโยบายใดไปแล้ว เมื่อระบบราชการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติแล้วจะต้องมีการติดตามผล โดยตรวจสอบได้จากผู้มีส่วนได้เสีย คือ ประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- ชุตินันท์ สงวนประสิทธิ์. (2019). *ตีแผ่ปัญหาเหลื่อมล้ำในสังคมไทยเป็นไปได้อย่างไรจะลดช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวย*. สืบค้น 22 มิถุนายน 2563, จาก [www.bot.or.th/thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/Inequality 2GinCoefficient.PDF](http://www.bot.or.th/thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/Inequality%20GiniCoefficient.PDF)
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2562). *ประชาธิปไตยยุคภาวะ : การเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศในทางการเมืองในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2562). *ความเหลื่อมล้ำในเอเชีย “วิกฤต” “สิงคโปร์-อินเดีย”*. สืบค้น 22 มิถุนายน 2562, จาก www.prachachat.net
- ประเวศ วะสี. (2562). *โครงสร้างอำนาจรัฐสู่สังคมสมานภาพ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2562). *ก้าวข้ามความเหลื่อมล้ำ : ความท้าทายของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- Warwick, B. L. (2019). *Social inequality*. London: Sage.